
EBA/WRG/2013/01

12. joulukuuta 2013

Varoitus kuluttajille virtuaalivaluutoista

Tiivistelmä

Euroopan pankkiviranomainen (EPV) haluaa varoittaa kuluttajia Bitcoinin (bittirahan) kaltaisten virtuaalivaluuttojen ostamiseen, omistamiseen tai vaihtamiseen liittyvistä riskeistä. Virtuaalivaluutat ovat edelleen esillä julkisuudessa, ja niiden suosio kasvaa.

Kuluttajien on kuitenkin syytä tietää virtuaalivaluuttoihin liittyvistä riskeistä, joihin kuuluu rahojen menettämisen riski. Tappioiden kattamiseksi ei ole mitään erityistä sääntelyyn perustuvaa suojaa, jos virtuaalivaluuttoja vaihtava tai säilyttävä palvelu sulkeutuu tai lopettaa toimintansa.

EPV:n arvioidessa virtuaalivaluuttoihin liittyviä keskeisiä seikkoja sen selvittämiseksi, voidaanko virtuaalivaluuttoja säännellä ja valvoa, kuluttajia kehoitetaan tutustumaan niihin liittyviin riskeihin.

Mitä virtuaalivaluutat ovat?

Virtuaalivaluutalla tarkoitetaan sääntelemätöntä digitaalista rahaa, joka ei ole keskuspankin liikkeelle laskema tai takaama ja jota voidaan käyttää maksuvälineenä. Virtuaalivaluuttoja on monenlaisia aina verkkopeliympäristössä ja sosiaalisissa verkostoissa käytettävistä valuutoista verkon ulkopuolisessa ympäristössä tai todellisessa elämässä käytettäviin maksuvälineisiin. Nykyisin on yhä helpompaa käyttää virtuaalivaluuttoja tavaroiden ja palvelujen maksuvälineenä vähittäiskaupoissa, ravintoloissa ja huvitilaisuuksissa. Näistä maksutapahtumista ei yleensä aiheudu ylimääräisiä maksuja tai kuluja, eivätkä pankit osallistu niihin.

Vähän aikaa sitten virtuaalivaluutta Bitcoin on luonut ympäristön uuden sukupolven hajautetuille virtuaalisille vertaisvaluutoille, joita kutsutaan usein myös kryptovaluutoiksi. Valuutan viimeaikaisen kasvun myötä bitcoinin vanavedessä on syntynyt kymmenittäin muita virtuaalivaluuttoja.

Miten virtuaalivaluutta toimii?

Virtuaalivaluuttoja, kuten Bitcoineja, voidaan ostaa vaihdantapalveluista perinteisellä valuutalla. Ne siirretään henkilökohtaiselle Bitcoin-tilille, jota kutsutaan ”digitaaliseksi lompakoksi”. Käyttämällä tätä lompakkoa kuluttajat voivat verkossa siirtää Bitcoineja kenelle tahansa, joka

hyväksyy ne, tai muuntaa ne takaisin perinteiseen fiat-valuuttaan (kuten euroon, puntaan tai dollariin).

Uusia Bitcoineja luodaan verkossa käyttämällä tehokkaita tietokoneohjelmia, joita kutsutaan ”Bitcoin-louhijoiksi”. Tämän ohjelman avulla kuluttajat voivat ”louhia” pieniä valuuttamääriä ratkaisemalla monimutkaisia algoritmeja. Rahan määrän kasvu on kuitenkin rajallista, joten vain pieniä määriä lasketaan liikkeelle ajan mittaan.

Mistä riskeistä on hyvä tietää?

EPV on nostanut esiin useita asioita ja riskejä, joista pitäisi olla selvillä, kun ostaa tai omistaa virtuaalivaluuttoja tai käy niillä kauppaa.

Kuluttaja voi menettää rahansa vaihdantapalvelussa

Virtuaalivaluuttoja voi ostaa joko suoraan henkilöltä, joka omistaa niitä, tai vaihdantapalvelun avulla. Näitä vaihdantapalveluja ei yleensä säännellä. Monissa tapauksissa vaihdantapalvelut ovat lopettaneet toimintansa tai sulkeutuneet, joskus kolmannen osapuolen suorittaman hakkeroinnin takia. EPV tietää joidenkin kuluttajien menettäneen huomattavia summia rahaa, joita on säilytetty näissä palveluissa.

Kuluttajan pitäisi olla selvillä siitä, että vaihdantapalvelut eivät ole pankkeja, jotka hallitsevat kuluttajien virtuaalivaluuttoa kuten talletuksia. Jos vaihdantapalvelusta häviää rahaa tai se sulkeutuu, ei ole olemassa erityistä oikeudellista suojaa – esimerkiksi talletussuojajärjestelmää – joka korvaisi kuluttajille vaihtopalvelussa säilytettyjen varojen menetyksen, ei siinäkään tapauksessa, vaikka vaihto on rekisteröity kansallisen viranomaisen rekisteriin.

Rahat voidaan varastaa digitaalisesta lompakosta

Virtuaalivaluutan ostamisen jälkeen se tallennetaan ”digitaaliseen lompakkoon” tietokoneelle, sylimikroon tai älypuhelimeen. Digitaalisilla lompakoilla on julkinen avain ja yksityinen avain tai salasana, jonka avulla rahat voi saada käyttöönsä. Hakkerit voivat kuitenkin päästä digitaalisiin lompakoihin. Kuten perinteisistä lompakoista myös näistä lompakoista voidaan varastaa rahaa. Tiedossa on tapauksia, joissa kuluttajat ovat menettäneet virtuaalirahaa yli miljoonan Yhdysvaltojen dollarin arvosta, ja takaisinsaaminen on hyvin epätodennäköistä.

Jos kuluttaja hävittää digitaalisen lompakkonsa avaimen tai salasanan, hän saattaa menettää virtuaalivaluuttansa pysyvästi. Ei ole olemassa keskusvirastoja, jotka rekisteröivät tai antavat uusia salasanoja.

Kuluttajalla ei ole suojaa käyttäessään virtuaalivaluuttoa maksuvälineenä

Kuluttajan käyttäessä virtuaalivaluuttoa tavaroiden ja palvelujen maksamiseen palautusoikeutta koskeva EU:n lainsäädäntö ei tarjoa hänelle vastaavaa suojaa, kuten perinteisestä pankista tai muilta maksutileiltä tehtyjen siirtojen kohdalla. Digitaalisesta lompakosta tehtyjä luvattomia tai

virheellisiä veloituksia ei yleensä voi peruuttaa. Vähittäismyyjien virtuaalivaluuttojen hyväksyntä pysyvästi ei ole taattua, vaan se perustuu vähittäismyyjien harkintaan ja/tai sopimukseen, joiden voimassaolo saattaa päättyä milloin tahansa ilman irtisanomisaikaa.

Virtuaalivaluutan arvo voi vaihdella nopeasti ja se voi jopa laskea nolnaan

Bitcoinien ja muiden virtuaalivaluuttojen hinta on noussut jyrkästi. Tämä on innostanut joitakin kuluttajia investoimaan niihin. On kuitenkin hyvä tietää, että virtuaalivaluuttojen arvo on vaihdellut voimakkaasti, ja niiden arvo voi laskea yhtä helposti kuin nousta. Jos jonkin tietyn virtuaalivaluutan suosio vähenee, esimerkiksi jos toinen virtuaalivaluutta tulee suosituimmaksi, sen arvo saattaa laskea jyrkästi ja pysyvästi.

Valuuttojen hintojen epävakaas vaikuttaa kuluttajaan, jos hän ostaa virtuaalivaluutaa maksuvälineeksi. Toisin kuin raha, joka maksetaan perinteiseen pankkiin tai maksutilille fiat-valuuttana, kuluttaja ei voi olla varma, että virtuaalivaluuttana säilytettävien varojen arvo säilyy.

Virtuaalivaluuttojen siirtoja voidaan väärinkäyttää rikolliseen toimintaan, kuten rahanpesuun

Virtuaalivaluuttojen siirrot ovat julkisia, mutta siirtäjiä ja vastaanottajia koskevat tiedot eivät ole. Siirtoja ei suurelta osin pystytä jäljittämään, ja virtuaalivaluutan käyttö mahdollistaa korkean anonymiteetin. Näin ollen on mahdollista, että virtuaalivaluuttaverkostoa käytetään siirtoihin, jotka liittyvät rikollisiin toimiin, myös rahanpesuun. Tämä väärinkäyttö voi vaikuttaa kuluttajaan, sillä lainvalvontaviranomaiset voivat päättää vaihdantapalvelun sulkemisesta ja estää kuluttajan pääsyn palvelussa säilytettäviin rahoihin tai niiden käytön.

Kuluttajille voi syntyä verovelvollisuuksia

Kuluttajan on syytä tietää, että virtuaalivaluuttojen omistamisella voi olla veroseuraamuksia, kuten arvonlisävero tai pääomatulovero. Kuluttajan pitäisi tarkistaa, aiheuttaako virtuaalivaluuttojen käyttö kuluttajalle verovelvoitteita hänen maassaan.

Mitä kuluttaja voi tehdä suojautuakseen?

EPV suosittaa, että ostaessaan virtuaalivaluuttoja kuluttajan tulisi olla täysin tietoinen niistä ja niiden erityisominaisuuksista. Kuluttajan ei pitäisi käyttää "oikeaa" rahaa, jota ei ole varaa menettää.

Digitaalista lompakkoa pitäisi säilyttää yhtä huolellisesti kuin perinteistä lompakkoa. Digitaalisessa lompakossa ei pitäisi säilyttää suuria rahamääriä pitkiä aikoja, ja hänen pitäisi varmistaa, että sen säilytyspaikka on turvallinen. Kuluttajan pitäisi myös perehtyä niiden vaihdantapalvelujen, joita hän aikoo käyttää, omistajuuteen, liiketoimintamalliin, avoimuuteen ja julkiseen kuvaan.